

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

(א) [סוטה יב:]; (ב) סנהדרין י"ג; (ג) גי' ע"י ובשילוי, י"ג; (ד) [מסכתין ג' ע"ג וע"י מוס' נכרות ט: ד"ה ואין דלמרינן לעיל כל הכופר בע"ז נקרא כמיה: לרחוץ. לטבול ו לשון גירות: והלא כלב שמו. שכלב משמע קרא: הכי גרסינן וישא כסיה שמרדה בגיווליו צום אביה. ולכן נשתנה שמה בליקווחין הללו: שגלה מעלמו. מדלל כתיב אשר היה מן הגולה אשר הגלתה וכתיב אשר הגלה עם הגולה משמע שלא היה כשאר ישראל שגלו על כרחן והוא גלה מעצמו כמו שעשה ירמיה שגלה מעצמו עד שאמר לו הקב"ה לחזור: צין הסדסים אשר במלולה. צין הצדיקים שגלו לצבל. ובשכינה משמע קרא: אספסה. ירמ. יפה כלבנה: ירקוקס סיסה. כהסדה זו: אלא חוט של חסד משוך עליה. מלת הקב"ה לכן נראית יפה לאומות ולחשורות: וכמות אביה ואמה סו' ל"ז. מאחר דכתיב(ט) כי אין לה אז ואם אלא ללמדנו שאפי' יוס אחד לא היה לה אז ואם: צענה שנהצרה אמה מה אביה. נמלא להקרות אז: וכשילדה אמה מהס. ולא נראית לקרות אס: ולרש אין כל. בצוריה משמע קרא: כעשה אס. (ט) צת שצע: שסיסה מונה צין ימי צפה. שהיתה משרתת לה אחת צחלה צצנת ואחת צשני צצנת ואחת בשלישי צצנת וכן כולן וכשהגיע יוס שפחה של צצנת יודעת שהיוס צצנת: וספלי דחויני. בקיוול"ס שמיניס. ומתוך אונסה לא נענשה: וכן הוא אומר. שהורעוים טובים לצדיקים להצילן ממאכל טומא: ויהי המלצר נושא אס פס צגס ויין משסיסה וגו'. וכתיב שהוא ענינה ולמקמת ימים עשרה נראה מרסיסה טוב וריחי צצר וגו': אנפקינון שמן ויס שלא הביא שלישי. גבי מנחות תנא(ס) אין מביאין אנפקינון ואם הביא פסול ועלה קאי ר' יהודה ואמר מהו אנפקינון: מעדן. (א) מל"ה: מגווס על אוסו רשע. גנותו הוא זה שהוא צועל נשים ומשלמן: שהגוף נהנה מן הגוף. מפני הלינה. והעיד לך הכמות שהיו מתכונין מן השמים למצבה על צעלה: ציקש לטעוס כו'. לכן נאמר מכל הנשים ומכל הצמולות: עמד משסיס כו'. חזיר לכמה ענינים לפייסה שנגלה לו מולדתה ולא הועיל וסמון לה להאי קרא וכהקצן צמולות שנית וגו' אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה וגו' (ש) עמד משסיס סעודה לכבודה מה שלא עשה צפאך נשים: דלי כרגא. אומר בצביל אסתר אני מניח לכם מכסי גולגולתכס היינו והנחה למדינות עשה(ס): שדר פרדישני. דורוונות צשרים צצמה והיינו דכתיב(ט) וימן משסת כיד המלך: לא

דלא קטליה דוד לשמעני. שהיה חייב מיתה: לאידך גיסא. לזעקה ולא לשצח איש יהודי ואיש ימיני גרמו לי הצער הזה: איסי גוצרין יהודאין כו'. וסיפיה דקרא לאלהך לא פלחין: כל דצריך אחד סו. כנגד הספר היה אומר כל דצריך דצרי הימים אחת הן הרבה שמות אחת מוציח פלוגי ופלוגי וכולן אדם אחד הן: ואנו יודעין לדורשן. ואע"פ שסתמת אומן אנו נומנין את לצינו עד שאנו יודעין לדורשן. משום דלמרינן לעיל כל הכופר בע"ז נקרא כמיה: לרחוץ. לטבול ו לשון גירות: והלא כלב שמו. שכלב משמע קרא: הכי גרסינן וישא כסיה שמרדה בגיווליו צום אביה. ולכן נשתנה שמה בליקווחין הללו: שגלה מעלמו. מדלל כתיב אשר היה מן הגולה אשר הגלתה וכתיב אשר הגלה עם הגולה משמע שלא היה כשאר ישראל שגלו על כרחן והוא גלה מעצמו כמו שעשה ירמיה שגלה מעצמו עד שאמר לו הקב"ה לחזור: צין הסדסים אשר במלולה. צין הצדיקים שגלו לצבל. ובשכינה משמע קרא: אספסה. ירמ. יפה כלבנה: ירקוקס סיסה. כהסדה זו: אלא חוט של חסד משוך עליה. מלת הקב"ה לכן נראית יפה לאומות ולחשורות: וכמות אביה ואמה סו' ל"ז. מאחר דכתיב(ט) כי אין לה אז ואם אלא ללמדנו שאפי' יוס אחד לא היה לה אז ואם: צענה שנהצרה אמה מה אביה. נמלא להקרות אז: וכשילדה אמה מהס. ולא נראית לקרות אס: ולרש אין כל. בצוריה משמע קרא: כעשה אס. (ט) צת שצע: שסיסה מונה צין ימי צפה. שהיתה משרתת לה אחת צחלה צצנת ואחת צשני צצנת ואחת בשלישי צצנת וכן כולן וכשהגיע יוס שפחה של צצנת יודעת שהיוס צצנת: וספלי דחויני. בקיוול"ס שמיניס. ומתוך אונסה לא נענשה: וכן הוא אומר. שהורעוים טובים לצדיקים להצילן ממאכל טומא: ויהי המלצר נושא אס פס צגס ויין משסיסה וגו'. וכתיב שהוא ענינה ולמקמת ימים עשרה נראה מרסיסה טוב וריחי צצר וגו': אנפקינון שמן ויס שלא הביא שלישי. גבי מנחות תנא(ס) אין מביאין אנפקינון ואם הביא פסול ועלה קאי ר' יהודה ואמר מהו אנפקינון: מעדן. (א) מל"ה: מגווס על אוסו רשע. גנותו הוא זה שהוא צועל נשים ומשלמן: שהגוף נהנה מן הגוף. מפני הלינה. והעיד לך הכמות שהיו מתכונין מן השמים למצבה על צעלה: ציקש לטעוס כו'. לכן נאמר מכל הנשים ומכל הצמולות: עמד משסיס כו'. חזיר לכמה ענינים לפייסה שנגלה לו מולדתה ולא הועיל וסמון לה להאי קרא וכהקצן צמולות שנית וגו' אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה וגו' (ש) עמד משסיס סעודה לכבודה מה שלא עשה צפאך נשים: דלי כרגא. אומר בצביל אסתר אני מניח לכם מכסי גולגולתכס היינו והנחה למדינות עשה(ס): שדר פרדישני. דורוונות צשרים צצמה והיינו דכתיב(ט) וימן משסת כיד המלך: לא

דלא קטליה דוד לשמעני דאתיליד מיניה מרדכי דמוקני ביה המן ומה שילם לי ימיני דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל רבי יוחנן אמר לעולם מבנימין קאתי ואמאי קרי ליה יהודי על שום שכפר בע"ז שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי כדכתיב יאתי גוברין יהודאין וגו' רבי שמעון בן פזי כי הוה פתח בדברי הימים אמר הכי כל דברך אחד הם ואנו יודעין לדורשן ואשנתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדר ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי ליה יהודיה על שום שכפרה בע"ז דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור(ט) ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה ילדה והא רבווי רביתיה לומר לך(ט) שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו ירד זה משה ולמה נקרא שמו ירד [א] שירד להם לישראל מן בימיו(ט) גדר שגדר פרצותיהן של ישראל חבר שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים סוכו שנעשה להם לישראל כסוכה יקותיאל שקווי ישראל לאל בימיו זנוח שהזניח עונותיהן של ישראל אבי אבי אבי בתורה אבל בחכמה אב בנביאות ואלה בני בתיה אשר לקח מרד וכי מרד שמו והלא כלב אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את(ט) בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה(ט) אשר הגולה מירושלם אמר רבא שגלה מעצמו(ט) ויהי אומן את הדסה קרי לה הדסה וקרי לה אסתר תניא ר"מ אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה(ט) על שם הצדיקים(ט) שנקראו הדסים וכן הוא אומר(ט) והוא עומד בין ההדסים רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקראת שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דבריה שנאמר(ט) אין אסתר מגדת את עמה וגו' ר' נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית כהדסה ר' יהושע בן קרחה אמר(ט) אסתר ירקוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה כי אין לה אב ואם ובמות אביה ואמה למה לי אמר רב אחא עיברתה מת אביה ילדתה מתה אמה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת תנא משום ר"מ אל תקרי לבת אלא לבית וכן הוא אומר(ט) ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת משום דבחיכו תשכב הוות ליה(ט) (לבת) אלא(ט) (לבית) הכי נמי לבית(ט) ואת שבע הנערות וגו' אמר רבא שהיתה מונה בהן ימי שבת וישנה ואת נערותיה וגו' אמר רב שהאכילה מאכל יהודי ושמותיה אמר שהאכילה(ט) קדלי דחזירי ור' יוחנן אמר זרעונים וכן הוא אומר(ט) ויהי המלצר נושא את פת כנבם ונותן להם זרעונים(ט) ששה חרישים בשמן המור(ט) מאי שמן המור ר' חייא בר אבא אמר סמכת רב הונא אמר שמן זית שלא הביא שלישי תניא רבי יהודה אומר אנפקינון שמן זית שלא הביא שלישי ולמה סכין אותו שמישר את השיער ומעדה את הכשר(ט) בערב היא באה ובבקר היא שבה אמר רבי יוחנן מגנותו של אותו רשע למדנו שבחו שלא היה משמש ממתו כיום(ט) ותהי אסתר נשאת חן אר"י(ט) מלמד שכל אחד אחד נדמתה לו כאומתו(ט) ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת ירח שנהגה גוף מן הגוף(ט) ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות אמר רב ביקש למעום מעם בתולה מעם טעם בעולה מעם(ט) ויעש המלך משתה גדול עבד משתיא ולא גליא ליה דלי כרגא ולא גליא ליה שדר פרדישני ולא גליא ליה(ט) ובהקבץ בתולות שנית וגו' אויל שקל עצה ממרדכי אמר אין אשה מתקנאה אלא בוך חבירתה ואפי' הכי לא גליא ליה דכתיב(ט) אין אסתר מגדת מולדתה וגו' אמר רבי אלעזר מאי דכתיב לא

ב"ל הכופר בע"ז נקרא יהודי שנאמר איתי גוברין יהודאין(ט). על סס יהודי שהרי אמר צמלק (פסלדין 77 ט): דלא הוה משצט יהודה: אשר הגלה שגלה מעצמו. ודרש ליה מדלל כתיב הוגלה: קדלי דחזירי. ומ"ו היא לא הימה אזכלת: ועוצלת פתח בדברי הימים אמר הכי כל דברך אחד הם ואנו יודעין לדורשן ואשנתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדר ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי ליה יהודיה על שום שכפרה בע"ז דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור(ט) ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה ילדה והא רבווי רביתיה לומר לך(ט) שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו ירד זה משה ולמה נקרא שמו ירד [א] שירד להם לישראל מן בימיו(ט) גדר שגדר פרצותיהן של ישראל חבר שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים סוכו שנעשה להם לישראל כסוכה יקותיאל שקווי ישראל לאל בימיו זנוח שהזניח עונותיהן של ישראל אבי אבי אבי בתורה אבל בחכמה אב בנביאות ואלה בני בתיה אשר לקח מרד וכי מרד שמו והלא כלב אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את(ט) בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה(ט) אשר הגולה מירושלם אמר רבא שגלה מעצמו(ט) ויהי אומן את הדסה קרי לה הדסה וקרי לה אסתר תניא ר"מ אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה(ט) על שם הצדיקים(ט) שנקראו הדסים וכן הוא אומר(ט) והוא עומד בין ההדסים רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקראת שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דבריה שנאמר(ט) אין אסתר מגדת את עמה וגו' ר' נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית כהדסה ר' יהושע בן קרחה אמר(ט) אסתר ירקוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה כי אין לה אב ואם ובמות אביה ואמה למה לי אמר רב אחא עיברתה מת אביה ילדתה מתה אמה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת תנא משום ר"מ אל תקרי לבת אלא לבית וכן הוא אומר(ט) ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת משום דבחיכו תשכב הוות ליה(ט) (לבת) אלא(ט) (לבית) הכי נמי לבית(ט) ואת שבע הנערות וגו' אמר רבא שהיתה מונה בהן ימי שבת וישנה ואת נערותיה וגו' אמר רב שהאכילה מאכל יהודי ושמותיה אמר שהאכילה(ט) קדלי דחזירי ור' יוחנן אמר זרעונים וכן הוא אומר(ט) ויהי המלצר נושא את פת כנבם ונותן להם זרעונים(ט) ששה חרישים בשמן המור(ט) מאי שמן המור ר' חייא בר אבא אמר סמכת רב הונא אמר שמן זית שלא הביא שלישי תניא רבי יהודה אומר אנפקינון שמן זית שלא הביא שלישי ולמה סכין אותו שמישר את השיער ומעדה את הכשר(ט) בערב היא באה ובבקר היא שבה אמר רבי יוחנן מגנותו של אותו רשע למדנו שבחו שלא היה משמש ממתו כיום(ט) ותהי אסתר נשאת חן אר"י(ט) מלמד שכל אחד אחד נדמתה לו כאומתו(ט) ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת ירח שנהגה גוף מן הגוף(ט) ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות אמר רב ביקש למעום מעם בתולה מעם טעם בעולה מעם(ט) ויעש המלך משתה גדול עבד משתיא ולא גליא ליה דלי כרגא ולא גליא ליה שדר פרדישני ולא גליא ליה(ט) ובהקבץ בתולות שנית וגו' אויל שקל עצה ממרדכי אמר אין אשה מתקנאה אלא בוך חבירתה ואפי' הכי לא גליא ליה דכתיב(ט) אין אסתר מגדת מולדתה וגו' אמר רבי אלעזר מאי דכתיב לא

נב' ואשנתו היהודיה. עי מ"ר ריש ויקהל: שם על שם הצדיקים. עי ברכות דף כו ע"ב מודה וכן שיהי: רש"י ד"ה אסתר ירה. כי ירח מרגמו סהלא (נראה ש"ס לו ט):

הנהגות הב"ח

(א) נב' וישא את בתיה בת פרעה: (ב) רש"י ד"ה כעשה אחת זו בת שבע: (ג) ד"ה מעזן מלטיב ומצהיל הס"ד:

הנהגות הגר"א

[א] נב' (שירד להם לישראל מן בימיו) מא"מ וצ"ב שהוריד מלטיב לטעלה:

לעזי רש"י

בקניוני' [בקניוני' שן. כתי דבר אחר מלחיים.

מוסף רש"י

קדלי דחזירי. מויסי יביסי' שקוין בקניני' (חולין יז. וספ: כתיב). סמכת. לא אסתפיס (פסחים מג. לו: שקוין כלמ"א (מנחות יב. ט). שלא הביאה שלישי. שלא צטלה שלש (ח"ק ט). ולמה סכין אותו. היינו שמן המור (שבת יב. ט). שמישר את השיער. לפי שהוא נוסק וס' צו כמ (מנחות יב. ט). ומעדה את השיער. (פסחים מג. נדמתה לו כאומתו. וסו' אומתים צפיסס זו משעת היא (לעיל ז. ט).

רבינו הגנאל

כל המגדל יתום בתוך ביתו, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ילדו. נקראת הדסה, מפני היהיתה צדקה, שהצדיקים נקראין חסיין. לקחה מרדכי לו לבת, תנא משום ר' מאיר, לבית.

ובחיקו תשכב ותהי לו כבת: שמואל ב יב ג. 9. ויטיב הערצה בעיניו ותשא חסד לפניו ויבהל את תמרוקיה ואת מנותה למת לה ואת שבע הנערות הראיות לתת לה מביט המלך וישנה ואת נערותיה לטוב בית הנשים: אסתר ב ט. 10. ויהי המלצר נושא את פתכנבם ויין משתיהם ונתן להם זרעונים: דינאל א טו. 11. ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשורוש מקץ דיות לה פדת הנשים שנים עשר חדש כי פן ימלאו ימי מרדוקתן ששה חרישים בשמן המור וישנה חרישים בבשמים ובתמרוקי הנשים: אסתר ב יב. 12. בערב היא באה ובבקר היא שבה אל בית הנשים שני אל יד שעשעו סריס המלך שמר הפילגשים לא תבוא עוד אל המלך כי אם תפץ בה המלך ונקראה בשם: אסתר ב יד. 13. ובהגיע תר אסתר בת אביהחל דוד מרדכי אשר לקח לו לבת לבוא אל המלך לא בקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגי סריס המלך שמר הנשים ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראייה: אסתר ב טו. 14. ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע למלכותו: אסתר ב טז. 15. ויאבד המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם פתח מלכות בראשה ומלכותה תחת ושתי: אסתר ב יז. 16. ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר ותקחה למדינות עשה ויתן משאת פיד המלך: אסתר ב יח. 17. ובהקבץ בתולות שנית ומרדכי ישב בשער המלך: אסתר ב יט